Lundby 104 och 105. Arkeologisk förundersökning i Lundby socken, Göteborgs kommun

Roger Nyqvist och Petra Rudd

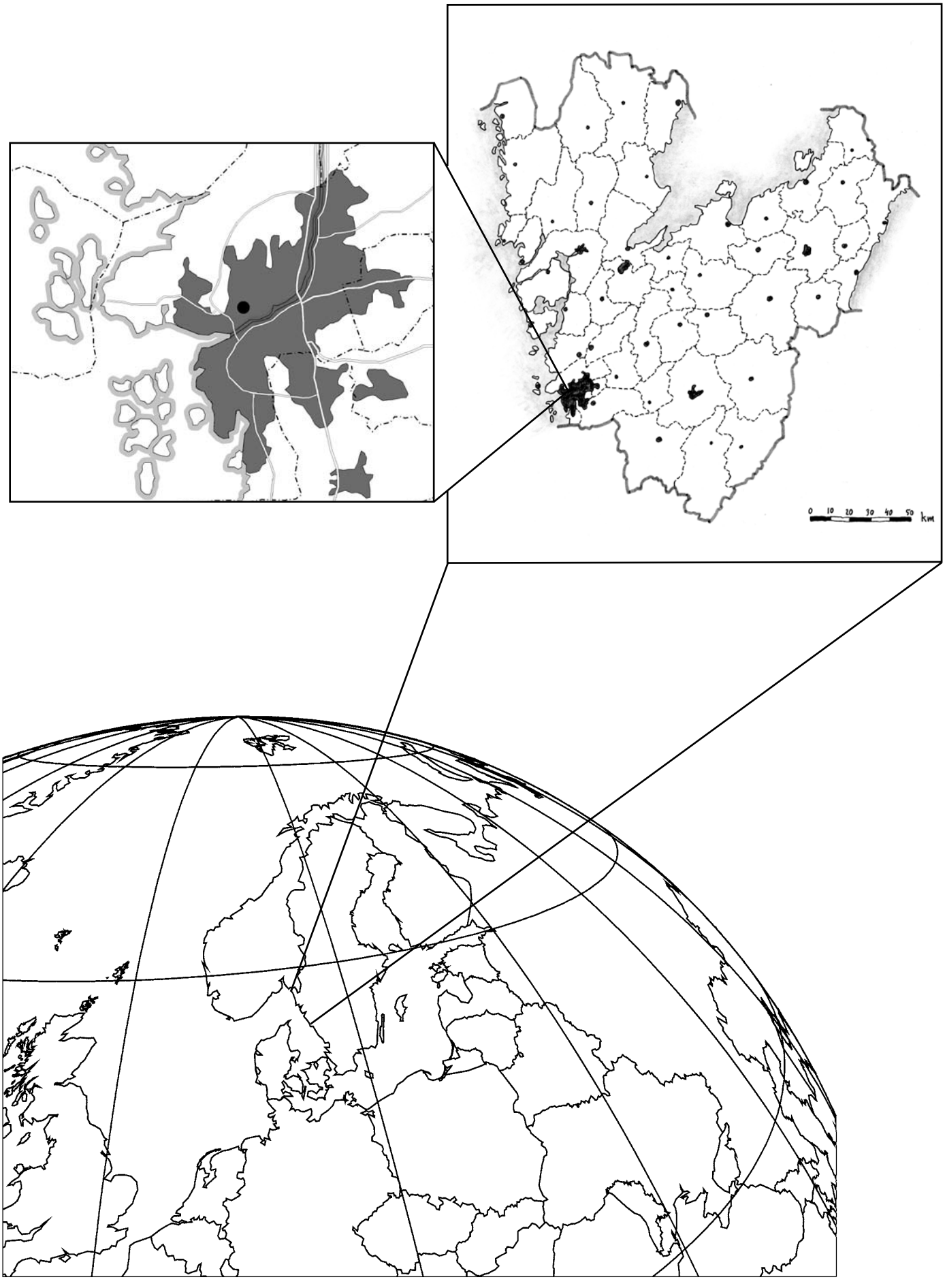
0 10 20 30 40 50 km

Lundby 104 och 105

Arkeologisk förundersökning i Lundby socken, Göteborgs kommun

Roger Nyqvist och Petra Rudd

RIO KULTUR KOOPERATIV ARKEOLOGI

Lundby 104 och 105.
Arkeologisk förundersökning i Lundby socken, Göteborgs kommun.
Kulturhistoriska rapporter 88
© Rio Kulturkooperativ 2010

Fastighet: Del av Kyrkbyn
Länsstyrelsebeslut dnr: 431-58822-2009
Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6401200 m, Öst 316016 m
Höjd över havet: 20-25 meter
Beställare: Familjebostäder
Projektnummer: 0976
Projektansvarig: Petra Rudd
Fältansvariga: Roger Nyqvist och Petra Rudd
Övrig personal: -
För personalens meriter hänvisas till Rio Kulturkooperativs hemsida.
Fältarbetstid: 2010-04-19 - 2010-04-20
Undersökningsområdets storlek: 3900 m²

Arkiv: Rio Kulturkooperativ
Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.
Omslagsbild: Del av förundersökningsytan. Vy mot väster.
Orienteringskarta: Framställd av Rio Kulturkooperativ med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.
Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.
Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Kulturkooperativ.
Redigering och layout: Optimal Press
Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, Hamburgsund
ISSN 1652-1897

Sökord: Lundby, grav, boplats

Rio Kulturkooperativ
Ekelidsvägen 5
457 40 FJÄLLBACKA
www.riokultur.se
rio@riokultur.se

Innehåll

Sammanfattning 5
Inledning 7
Syfte 7
Metod 7
Förmedling 7
Undersökningsområdet 7
Fornlämningsmiljön 7
Kunskapsläget och äldre undersökningar 8
Resultat 11
Anläggningar 12
Fynd 13
Analysresultat 13
Tolkning 13
Forskningspotential 14
Antikvarisk bedömning 14
Källor 15
Bilagor 17
1. Anläggningar
2. Fynd

Björlanda fg
Tuve
Tuve fg
Skogome
Glöstorp
Gunnestorp
Helgered
Kålsered
Hede
Länsmansgården
Grimbo
Backa
Backa-Röd
Biskopsgården
Sörred
Tolered
Kvillebäcken
Olskroken
Ringön
Lundby-strand
Lindholmen
Frihamnen
Fiskhamnen
Masthuggen
Skandiahamnen
Skarvikshamnen
Ryahamnen
Älvsborgsbron
Göteborg
Nya Älvsborgs fästning
Älvsborgsfjorden
Älvsborg
Högsbo
Guldheden
Sahlgrenska sjukhuset
Tynnered
Frölunda
Mölndal
Göta älv
Lundby fg
Halvorsäng
Kyrkbyn
Rambergsstaden
Brämaregården
Sannegården
Lorensberg
Johanneberg
Slottsskogen
Kungsladugård
Ekenäs
Hagen
Högsbohöjd
Ruddalen
Rud
Påvelund
Kaverös
Flatås
Sandås
Naturreservat
Toltorpsdalen
Eklanda
Skala
Järnbrott
Källdalen
Källängen
Björnekulla
Guldringen
Fiskebäck
Västerberget
Älvnabben
Tore-dammen
Känningsberget
Hisingen
Lilla Varvet
Nya Varvet
Naturreservat
Motorbana
Bilindustri
Oljehamnsgatan
Stenbrott
Skola
Idrottsplats
Kyrkogård
Begravningsplats
Motorled
Järnväg
Tunnelbana
Gångtunnel
Gångbro
Vägbro
Järnvägsbro
Tunnel
Vägtunnel
Järnvägstunnel
Gångväg
Cykelväg
Bilväg
Motorväg
Riksväg
Länsväg
Kommunväg
Enskild väg
Skogsbilväg
Skogsbilväg, enkelspårig
Skogsbilväg, dålig
Stig
Stig, dålig
Gränsmarkering
Kommungräns
Länsgräns
Riksgräns
Landskapsgräns
Fastighetsgräns
Fastighetsgräns, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, osäker
Fastighetsgräns, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd, ej fastställd

Lundby 104 och 105

Arkeologisk förundersökning i Lundby socken, Göteborgs kommun

Sammanfattning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västra Götalands län utförde Rio Kulturkooperativ under slutet av april 2010, en förundersökning av fornlämning Lundby 104, en hög, samt den del av Lundby 105, rest sten, som ingår i det angivna förundersökningsområdet, *illustration 1 och 2.*

Lundby 104 tolkades som en stensättning som erhållit sin högliknande form i samband med anläggandet av parkmarken. Inom närliggande yta påträffades boplatsspår i form av ett stolphål, en trolig härdgrop samt en härd. Det framkom även kulturlagerrester inom detta avsnitt. Det framkom ytterligare boplatsspår i form av stolphål och härdrest inom undersökningsområdet, vilka dock var kraftigt skadade av markarbete. Eftersom inga andra anläggningar framkom i kringliggande schakt anses denna del vara färdigdokumenterade. I denna yta ingick även fornlämningsområdet tillhörande Lundby 105, rest sten, som inte direkt berördes av undersökningen, *illustration 5*. Fyndmaterialet utgörs av flinta, keramik och bränd lera.

Fornlämningsskydd kvarstår för Lundby 104 samt för den nypåträffade boplatsdelen.

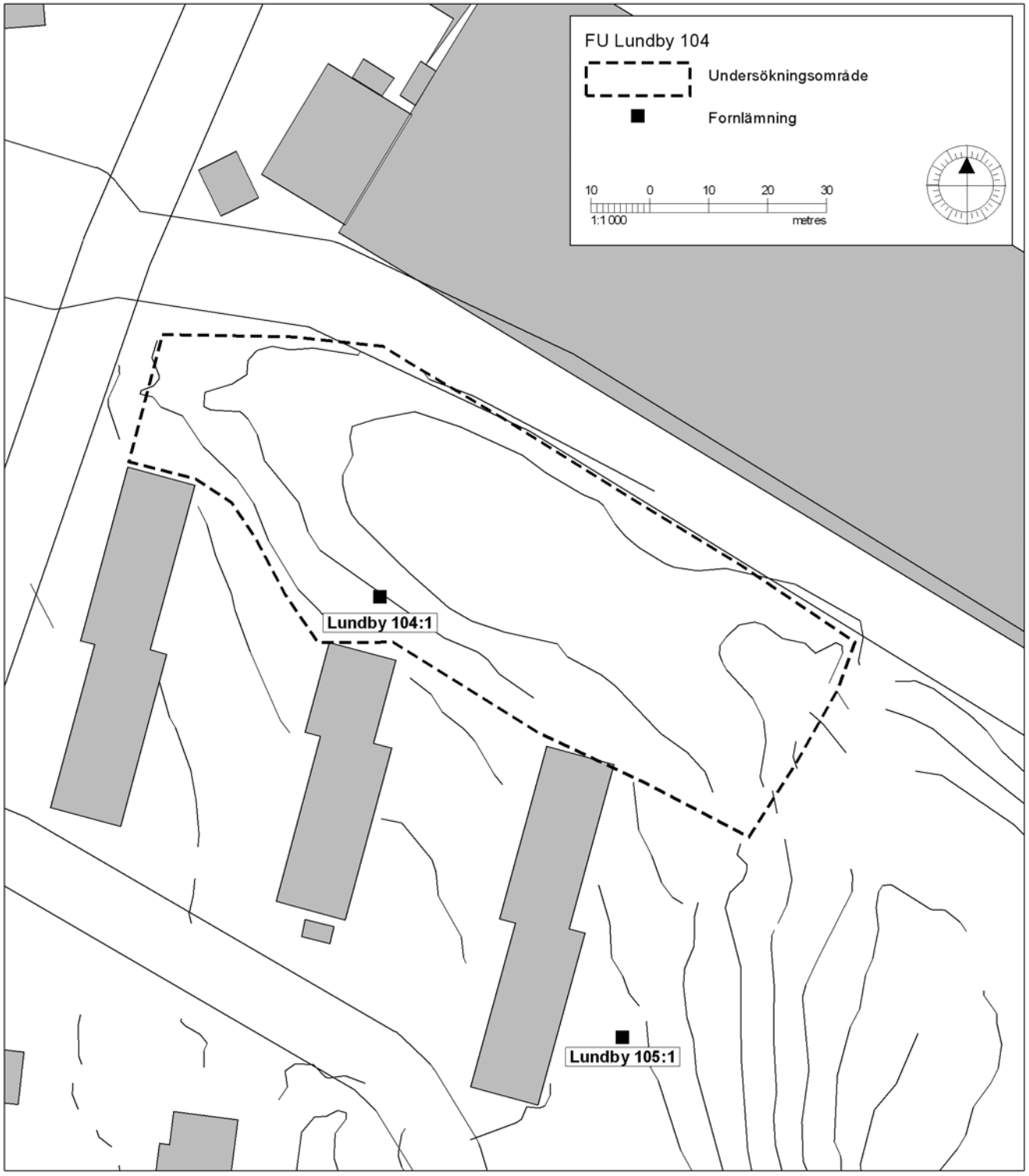

Ill. 2. Förundersökningsområdet med Lundby 104 och 105 utsatta.

Syfte

Förundersökningen syftade till att ta reda på om det förekom ytterligare gravar eller spår av andra förhistoriska aktiviteter. Resultatet ligger till grund för Länsstyrelsens fortsatta bedömning av fornlämningarna och deras närområde.

Metod

Undersökningen utfördes genom att undersökningsytan undersöktes med maskingrävda schakt. Syftet var att få fram eventuella anläggningar och strukturer om så var möjligt. Ett schakt grävdes i den förmodade högen, Lundby 104, för att fastställa förekomst av förhistoriskt material och konstruktion. Ett urval av de påträffade anläggningar undersöktes för att fastställa art och omfattning. Schakt, grävenheter och anläggningar beskrevs och dokumenterades med GPS och digitalkamera.

Förmedling

Ingen förmedling planerades inför undersökningen. Intresserade förbipasserande personer och boende fick dock kortare presentationer av fynd och anläggningar samt undersökningens målsättning.

Undersökningsområdet

I öster finns områdets högsta punkt, *illustration 2 och 3*. Från denna punkt är sluttningen relativt kraftig några meter, för att sedan plana ut till en ganska flack yta som först i det västligaste delen av planområdet återigen sluttar kraftigt mot väster. Inom området finns idag två lekytor iordningställda, dels en större sandlåda, dels en yta med gungställningar.

Inom området iakttogs en tydlig upphöjd cirkulär anläggning som framhävdes av att gräset hade torkat i dess utbredning. Inom området noterades flera mindre ”uppstickande” bergsdelar som indikerar att det varit ställvis tunna matjordskikt inom planområdet innan man planerade om ytan till park och lekplats.

Ytan är till största delen bevuxen med gräs samt ställvis planteringar av buskar.

Ill. 3. Undersökningsområdet mot öster vilket visar den högsta punkten.

Fornlämningsmiljön

Undersökningytan är belägen i Kyrkbyn invid Volvo Lundbyverken, ca 300 meter nordväst om Lundby gamla kyrka och var ca 3900 m^2, inkluderande Lundby 104 och dess kvarvarande fornlämningsområde samt del av fornlämningsområde för Lundby 105. Innan förundersökningen bedömdes Lundby 104 vara en osäker gravhög, 5 meter diameter och 0,4 meter hög, belägen cirka 25 meter över havet, *illustration 4*. Hela undersökningsytan ligger mellan 25-30 meter över havet.

Ytan är beläget på Hisingen, cirka 1 km norr om Göta älv och inloppet till Göteborg. Landskapet präglades av mindre och större berg med låglänta partier innan Göteborgs stad expanderade in i detta område. Idag finns det mycket få ytor som inte är bebygda eller utnyttjas som vägområde. Trots detta hårda exploateringstryck är närområdet ganska fornlämningsrikt med olika typer av lämningar och tidsepoker representerade.

Ill 4. Lundby 104 syns som en svag förhöjning omedelbart till vänster om det rosafärgade blocket i bildens mitt, mot väster.

Framförallt är det järnålder och senare tider som är tydligast representerat i närområdet även om det finns inslag av sten- och bronsålder, *illustration 5*. Norr om ytan finns det stensättningar, Lundby 90 och 91, med en fyndplatslokal strax invid, Lundby 204. I nordöst finns det en boplats, Lundby 205, med en närbelägen stensättning, Lundby 84. Nordväst om ytan finns det dock skålgropar, Lundby 115 och 116 samt ett järnåldersgravfält, Lundby 79. I öst till sydöst finns det flera boplatser, Lundby 178, 180, och 184 samt stensättning, Lundby 41. Söderut har några lämningar undersökts, Lundby 203, Göteborg 356 och en by/gårdstomt, Lundby 336. Alla tre lokalerna innehöll härdar och andra typer av boplats- eller aktivitetsspår som är vanligt föreklommande på yngre bronsåldern och äldre järnåldern. Stenåldern är framförallt representerat i sydväst, på den höjdrygg som går igenom landskapet. Där finns dels en stenkammargrav inom samma lokal som stensättning och röjningsrösen, Lundby 120:1-4, dels en närliggande stenkammargrav tillsammans med en hög, Lundby 122:1-2. Inom denna del av landskapsrummet förekommer det även en del röjningsrösen, Lundby 123 och 124.

Kunskapsläget och äldre undersökningar

Göteborgs Stadsmuseum har utfört en del undersökningar i Lundby socken och på flera liknande lokaler inom Göteborgs kommun, *Ragnesten 2005*. Inom Lundby socken har man undersökt både boplatser med husläm-ningar (Lu 327), aktivitetsytor (Lu 44 och 203 samt Göteborg 356), rösen (Lu 12, 273 och 297), oregelbundna stensättningar (Lu 6, 23, 271, 273:2, 277, 279, 284, 304, 308:1-2 och 328), domarring (Lu 153) samt gravfält (Lu 44, 45 och 76). Alla dessa har

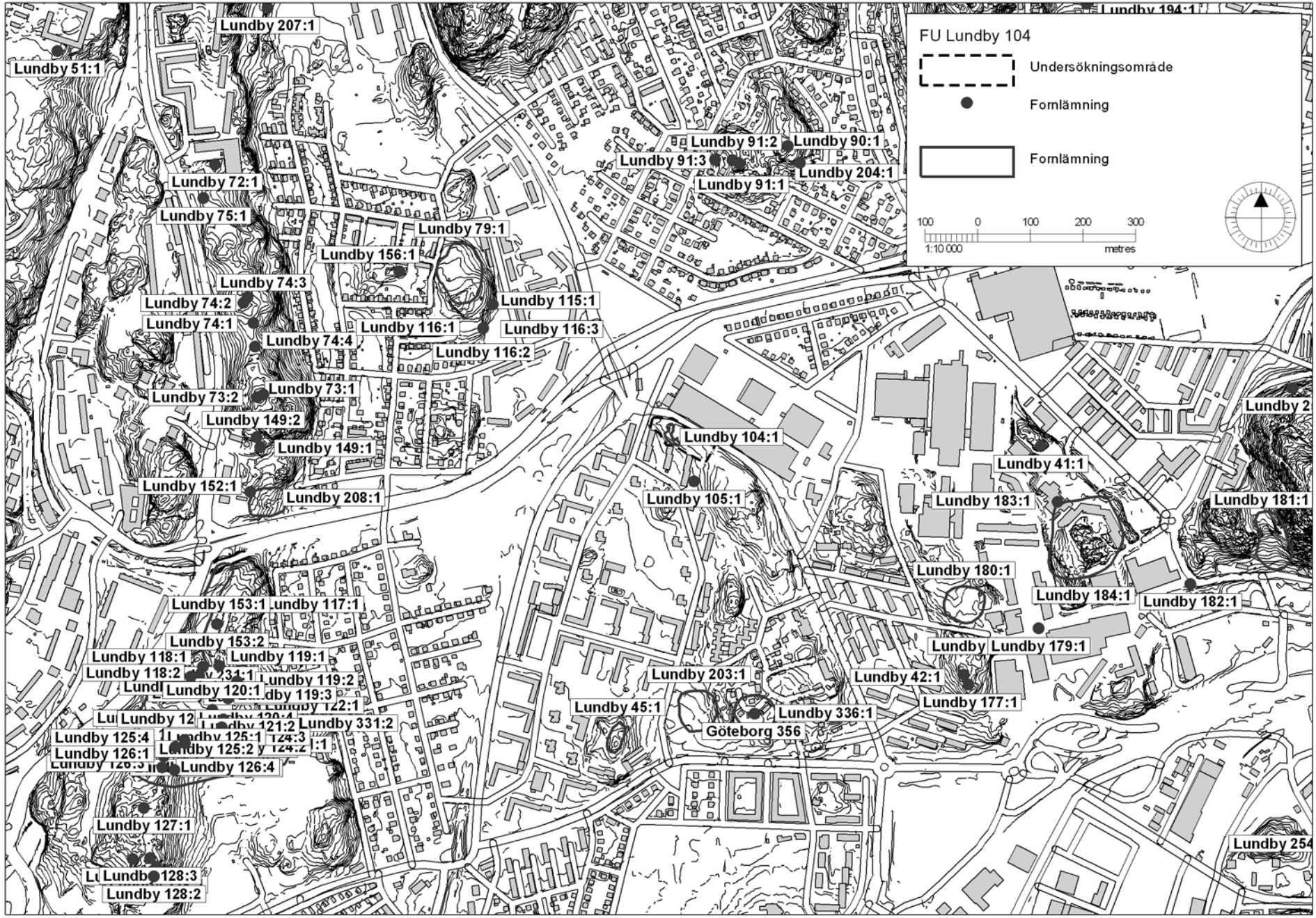

Ill. 5. Fornlämningar i området kring Lundby 104 och 105.

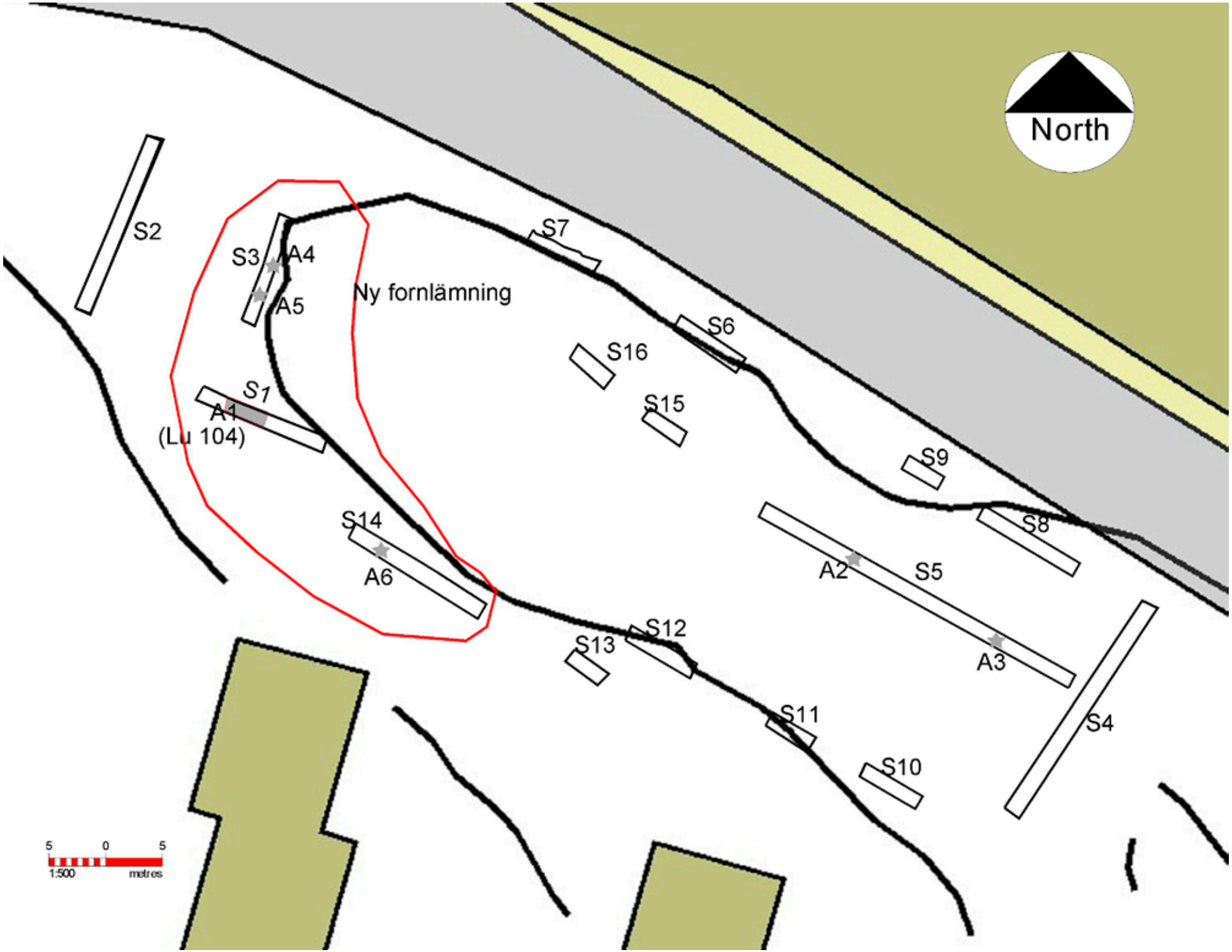

Ill 6. Undersökningsområdet med schakt och anläggningar redovisade. Röd linje anger den nyupptäckta boplatsdelen.

framförallt äldre järnåldersdateringar. Även två stockbåtar har påträffats i nuvarande Lundby socken (lokalerna har tidigare tillhört Björlanda socken) vilka daterats till äldre järnåldern. En annan intressant lokal i Björlanda socken påvisade förekomst av järnhantering (Bj 402), men man kunde inte fastställa någon malmförekomst inom lokalen eller i dess närhet. Denna lokal är trots detta den enda kända platsen med järnhantering inom Göteborgs kommun, även om slaggförekomst har noterats framförallt i samband med gravundersökningar. En intressant avvikelse från detta mönster är förekomsten av slagg i en av Djupedals fornborgar, *Hall 1992.* Med flera komplement från övriga undersökningar inom Göteborgs kommun kan man hypotetiskt diskutera ett ganska välutvecklat system för resursutnyttjandet under århundradena kring år 0. Landskapsuttnyttjandet har bestått i både mer permanenta bebyggelseenheter och temporära etableringar, *Ragnesten 2005, Nyqvist 2001*. Boplatserna ligger under äldre järnålder på bergshöjdernas sand- och moränförekomster i det relativt flacka landskapet, men även på mindre impediment.

De ensamliggande stensättningar som undersökts och har dateringar från sen bronsålder till äldre järnålder i kommunen är till största delen antingen oregelbundna eller runda stensättningar. De oregelbundna stensättningarna förekommer till största delen i mer höglänta delar av landskapsrummet, *Ragnesten 2005*. Runda stensättningar förekommer i lägre delar av landskapet, ofta på åsryggar eller lägre avsatser i bergpartier. De oregelbundna stensättningarna används framförallt från sen bronsålder in i folkvandringstid och kan innehålla fler begravningar (jmf. Lu 277) samt ibland rikhaltigt gravmaterial, *Nyqvist 2001*. Givetvis finns det gravanläggningar med både lite fyndmaterial och otydliga gravgömmor. Man kan diskutera om de olika terränglägena har med hävdande av olika status eller olika anspråk på närmiljön. Vad gäller förekomsten av resta stenar (jmf. Lu 105) så har dessa i västsverige av hävd oftast fått dateringen äldre järnålder, även om det förekommer yngre dateringar.

Resultat

Inom ytan grävdes sammanlagt 16 schakt, *illustration 6*. Dessa fördelades över ytan på sådant sätt att det skulle vara möjligt att fastställa ytterligare förekomst av gravar och för att konstatera samt avgränsa eventuell en boplatsförekomst.

Till största delen förekom det sand med ställvis blockförekomst eller grusig sand med enstaka sten. I de flesta schakten förekom det någon form av påverkan från anläggandet av denna parkyta. Vi påträffade rester av äldre bebyggelse i schakt 10 och 11. I schakt 3 och 14 fanns det rikhaltigt påfört fylle, främst för att slänten skulle bli mindre kraftig. I schakt 4, på områdets högsta punkt, framkom en sentida nedgrävningar i alven som kan ha haft samband med staget som påträffades i schakt 5, möjligen en grop för en telestolpe.

I samtliga schakt påträffades olika tydliga rester av sentida aktiviteter, allt från stenläggningar till enbart påförda eller omrörda massor. De sistnämnda förekommer ned till olika djup över ytan. Matjorden var mellan 0,05-0,30 meter tjock beroende på om man även använt detta lager till utjämning eller inte. Spåren av en äldre parkmiljö bestod i två stensatta gångvägar, i schakt 10 samt invid schakten 2 och 3, *illustration 7*.

Det första schaktet drogs över den eventuella gravhögen, schakt 1. Det visade sig snabbt att den idag synliga formen var en skapelse av sentida markarbeten troligen i samband med anläggandet av lekplatsen/parkytan. Högformen hade skapats genom att mot en i sydöst uppstickande bergdel fyllt ut med ett ca 0,3 m tjockt lager av rivningsmassor. Detta lager har sedan klätts med ytterligare cirka 0,3 m matjord och på detta sätt skapades en hög/rest av hög. Lämningen har sedan noterats i samband med första gångsinventeringen 1965 som osäker/skadad och sedan har man tagit fornlämningsbeslut på grund av dess högliknande karaktär samt läge.

I schaktets förlängning, på den nordvästra sidan om bergsdelen, påträffades en stenpackning som rensades fram. Stenpackningen bestod av 0,2-0,3 m stora stenar lagda i

Ill 7. En delvis dold sentida stenlagd parkgång framkom i schakt 10.

åtminstone två lager. Vid rensning påträffades keramik kring och under första lagret sten på två åtskilda platser. I detta läge avbröt länsstyrelsen vidare undersökning av lämningen. Totalt påträffades nästan 400 gram keramik i de två fyndplatserna i stenpackningen. Tolkning och avgränsning bygger dels på stenmaterialets utbredning i schaktet, dels på vad den ytliga rensningen gav om stenstorlek och uppbyggnad. Stenpackningen verkar dock vara uppbygd och bestå av ett likvärdigt stenmaterial. Eftersom rensningen avbröts kunde inte undersökningen utreda ifall det fanns en eventuell kantkedja. Keramikförekomsten är av mera hushållstyp än en finare gravkeramik. Läget påminner om gravlägen för runda stensättningar och tolkningen blir därmed att denna lämning är en grav.

I schakt 3 och 14 framkom ett stolphål och en härd samt en trolig härdgrop. Dessutom förekom det i dessa schakt kulturlagerrester med spridda fynd av keramik, bränd lera, slagg och en övrig flintkärna. Anläggningarna indikerar en bebyggelses aktivitetsyta även om stolphålet möjligen kan indikera en mer hävdad bebyggelse inom ytan.

Ett stolphål och en härdrest påträffades i schakt 5 i öster. Anläggningarna var dessvärre kraftigt skadade av sentida markarbeten. Flera schakt togs upp i närheten men eftersom inga andra anläggningar framkom kan detta parti av förundersökningsområdet anses vara färdigdokumenterat.

I schakt 3 och 14 framkom mörkgrå humös sand med inslag av sot och kolfragment. Lagret var cirka 0,02-0,07 meter tjockt och innehöll keramik, bränd lera och flinta.

Anläggningar

Total hittades sex anläggningar i de sökschakt som upptogs inom förundersökningsområdet *illustration 6 och bilaga 1.* Av dessa är

ursprungliga Lundby 104, motsvarande A1 i schakt 1, omtolkad från hög till stensättning. I schakt 3, 5 och 14 påträffades A2-6 av vilka A2 och 4 bedömdes utgöra stolphål och A3, 5 och 6 som härd alternativt härdgrop.

I schakt 3 påträffades ett sotigt fyndförande lager, 0,10-0,15 meter tjockt, innehållande keramik, bränd lera sten och sintrad lera. Schaktet breddades/förlängdes ej och lagrets exakta avgränsning är okänd. I schakt 14, kring anläggning 6 påträffades ställvis ett sotigt fyndförande lager innehållande bränd lera, 0,02-0,03 meter tjockt. Schaktet varken breddades eller förlängdes och lagrets begränsning är okänd.

Fynd

Enstaka recenta fynd av tegel och glas gjordes. De förhistoriska fynden gjordes främst i samband med rensning av schakt 1 över A1(Lundby 104) samt vid rensning i schakt 3, *illustration 6*. Det påträffades keramik i två fyndkoncentrationer i schakt 1 strax under det första lagret sten i A1. I schakt 3 framkom keramik, slagen flinta (vid A3), en övrig flintkärna, bränd lera och järnslagg, *bilaga 2.* Även enstaka skärvstenar påträffades.

Keramiken som påträffades i graven och schakten var av en mer brukskeramikstyp, även om några fragment från schakt 3 visade på en reducerad bränningsteknik. Intressant var den relativt rika förekomsten i graven och att dessa även avvek sett till storleken på fragmenten. Den brända leran påvisade inga avtryck efter grenar eller något som kunde indikera vilken funktion de hade haft. Järnslaggbiten går inte utan vidare analyser att använda för funktionsdiskussion. Det intressanta är att den påträffades utanför en grav. Det är oklart om det kan finnas mera inom gravens konstruktion. Slutligen så är den övriga flintkärnan odaterbar liksom fyndet av flintavslaget. De passar dock väl in i vad man kan förvänta sig i materialsammansättning på en äldre järnålderbebyggelse/-aktivitetsyta.

Analysresultat

Kolprov insamlades men sändes inte in då merparten av fyndmaterialet var mycket enhetligt och passade in i den förväntade dateringen.

Ill. 8. Lundby 105 inklämd mellan hyreshusen och gångvägen, mot söder. Det aktuella förundersökningsområdets gräns går hitom gångvägen i förgrunden.

Tolkning

Förundersökningen gav att fornlämningen Lundby 104 består av en trolig stensättning och en välavgränsad boplats. Sett till anläggningstyperna är detta antingen en yttre del av en välhävdad bebyggelselokal eller så är detta en temporär aktivitetslokal.

Fyndmaterialet från platsen är förhållandevis anonymt och utgörs främst av fragment av keramikgods av hushållskaraktär. Detta pekar på en mer ordinär del av en större sammanhängande bebyggelse.

Med hänsyn till anläggningstyper, fyndmaterial och höjden över havet bör platsen varit nyttjad under äldre järnålder (Andersson & Ragnesten al 2005, Nyqvist 2001). Problemet är att grav- och boplatslokalen varit utsatt för kraftig direkt och indirekt påverkan i samband med byggnation av hus och vägar samt vid anläggandet av lekplats och parkmiljön. Fornlämningsmiljön

indikerar ett relativt välhävdat järnåldersbebyggelseområde. Utifrån detta kan Lundby 104 antingen vara en aktivitetsyta i det dåvarande kustnära landskapsrummet eller en del av en välhävdad bebyggelseenhet. I båda fallen verkar det som om gravanläggningen utgör slutdelen av nyttjandet av det direkta närområdet.

Den undersökta delen av Lundby 105 fornlämningsområde påvisade spridda rester av anläggningar vilka tyvärr var kraftigt skadade av markarbete. Utifrån förekomsterna är det är tveksamt om denna del innehåller permanenta bebyggelseaktiviteter, utan härrör troligen från mer temporära aktiviteter. Helt klart är att det inte finns någon möjlig information att hämta ifrån denna del av det berörda fornlämningsområdet, *illustration 8*.

Forskningspotential

Fornlämningsbilden av järnåldersbebyggelsespår i närområdet är till viss del glesare än hur övriga delar av Hisingen ser ut. Detta förmodligen beroende på att denna del av Lundby har, med Göteborgsmått, haft ett lägre volym av arkeologiska exploateringsundersökningar. Platsen är belägen lite indragen från stranden i ett järnålderskustområde och måste ha varit en bra utgångspunkt för både boskapsskötsel och vattenbruk. Fyndet av järnslaggen indikerar möjligheten att vi har ytterligare en lokal med järnhantering. Lokalen kan bidra med dels ny kunskap om järnhanteringen i Göteborgs kommun, dels ytterligare komplettera den bild som vi har av bebyggelsen utifrån de knappt 60-talet järnålderslokaler i Göteborgsområdet. I detta finns givetvis möjligheten att ytterligare diskutera relationen mellan grav och boplats alternativt aktivitetsyta.

Antikvarisk bedömning

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Lag om kulturminnen mm (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kultumiljöer.

Lundby 104 bör slutundersökas ifall exploateringsplaner kvarstår på den berörda ytan. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till Länsstyrelsen. Även om viss osäkerhet kvarstår kring Lundby 104, på grund av att Länsstyrelsen avbröt rensandet av stenpackningen, anser Rio Kulturkooperativ att lämningen är avgränsad och fullgott daterad enligt Länsstyrelsens uppdrag.

Vad gällde den del av fornlämningsområdet vid Lundby 105 som omfattades av denna förundersökning kan man fastställa att skyddet för denna del är i och med förundersökningen inte behövs.

Källor

Litteratur

Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin: Wigforss, Johan	1978	Sorteringsschema för flinta. Fyndrapporter 1978. Göteborgs Arkeologiska Museum.
Hall, Berit	1992	Grävningar i Djupedals fornborgar – vad och varför. Ur Andersson, Stina. et al Borgar från forntid och medeltid i Västsverige. Göteborgs arkeologiska museum.
Nyqvist, Roger	2001	Landskapet som ram. Hus och grav som manifest. Göteborgs Universitet. Tryckt 2007.
Ragnesten, Ulf	2005	Äldre järnålder. Smeder och bönder. Ur Andersson, Stina et al. Fångstfolk och bönder. Göteborgs Stadsmuseum.

Arkiv

Riksantikvarieämbetet 2010 Fornsök, FMIS

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningar

Anläggning 1 (Lundby nr 104)
Schakt 1: Grav. Stensättning.
Storlek: 3 meter i diameter 0,3 meter hög (tolkat utifrån schaktets djup i öster).
Fyllning: sten och keramik
Undersöktes ytligt. Fynd av keramik vid två punkter

Anläggning 2
Schakt 5: Stolphål.
Storlek: 0,32 meter i diameter.
Djup: 0,21 meter
Fyllning: Mörkbrun humös sand med enstaka 0,1 m stora stenar.
Undersöktes.

Anläggning 3
Schakt 5: Härdrest.
Storlek: 0,7-0,8 meter stor.
Djup: 0,02-0,04 meter
Fyllning: Sotig sand med skörbrända stenar
Sot- och kolblandad sand.
Undersöktes. Skadad av sentida verksamhet.
Kolprov togs.
Fynd: 1 avslag

Anläggning 4
Schakt 3: Stolphål.
Storlek: 0,3 m meter diameter.
Djup: 0,3 meter
Fyllning: Mörkbrun humös sand med inslag av mindre sten samt enstaka bränd lera.
Undersöktes.

Anläggning 5
Schakt 3: Härdgrop.
Storlek: 0,9-1,12 meter stor. Den går in i den V schaktkanten.
Djup: Ej grävd
Fyllning: Sot- och kolblandad sand och rikligt med sten.
Mindre del av anläggningens ytskikt undersöktes. Kolprov togs under första lagret av sten utan att gå djupare

Anläggning 6
Schakt 14: Härd.
Storlek: 0,7 meter i diameter.
Djup: Ej grävd.
Fyllning: Sot, kol, skärvsten. Svart humös sand.

Övrigt
Schakt 3:
I schaktet påträffades ett sotigt fyndförande lager, 0,10-0,15 meter tjockt, innehållande keramik, bränd lera sten, slagg och sintrad lera. Schaktet breddades/förlängdes ej och lagrets närmaste avgränsning är okänd.

Schakt 14:
I schaktet, kring anläggning 6, påträffades ställvis ett sotigt fyndförande lager, 0,02-0,03 meter tjockt, innehållande bränd lera. Schaktet breddades/förlängdes ej och lagrets närmaste avgränsning är okänd.

Bilaga 2. Fynd

Projekt nr	Fynd nr	Typ	Undertyp	Antal	Material	Vikt gr	Enhet	Kommentar
976	1	Keramik	bukbitar	44	lera, kvarts, bergart	150	A1	Spjälkar sig, utsida släpper insida. Röd/gråbrun/svartgrå
976	2	Keramik	bukbitar	14	lera, kvarts, bergart	219	A1	Spjälkar sig inte, jämnt bränd. Rödbrun/mörkgrå/ rödbrun
976	3	Bränd lera		10	lera	12	S3	
976	4	Keramik	bukbitar	4	lera, kvarts, bergart	12	S3	Spjälkar sig inte, jämnt bränd. Rödbrun/svartgrå/ brunröd
976	5	Flinta	kärna övrig	1	flinta	26		
976	6	Slagg	järnslagg	1	järnslagg	22	S3	
976	7	Flinta	avslag	1	flinta	4		

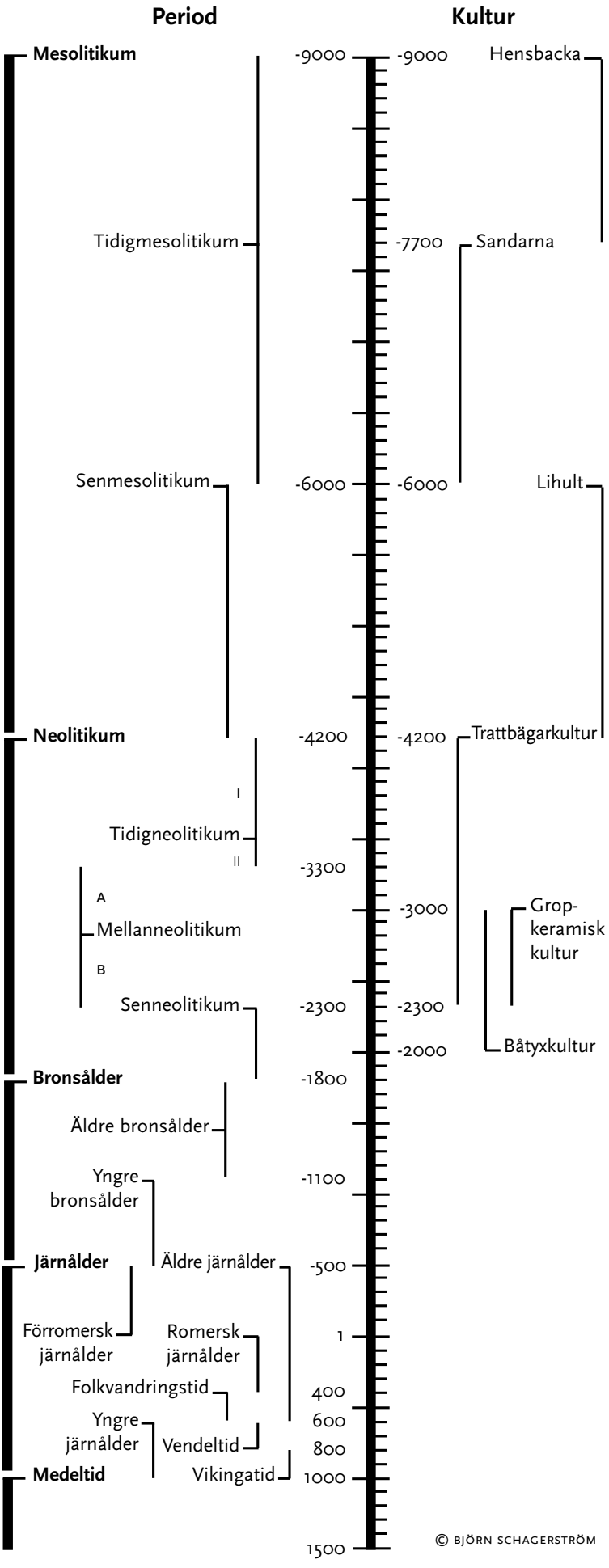
Period
Kultur
Mesolitikum
Tidigmesolitikum
Senmesolitikum
Neolitikum
I
Tidigneolitikum
II
A
Mellanneolitikum
B
Senneolitikum
Bronsålder
Äldre bronsålder
Yngre bronsålder
Järnålder
Äldre järnålder
Förromersk järnålder
Romersk järnålder
Folkvandringstid
Yngre järnålder
Vendeltid
Vikingatid
Medeltid
-9000
-7700
-6000
-4200
-3300
-3000
-2300
-2000
-1800
-1100
-500
1
400
600
800
1000
1500
Hensbacka
Sandarna
Lihult
Trattbägarkultur
Grop-keramisk kultur
Båtyxkultur
© BJÖRN SCHAGERSTRÖM

RIO KULTUR KOOPERATIV ARKEOLOGI

Kulturhistoriska rapporter 88

ISSN 1652-1897